

Te Kura Taiohi

Ruakere Hond - Pouako o Te Kura Taiohi

Ko te kura taiohi nei tētahi mea i tīmata i te aronga atu ki ngā tamariki i roto i te kura e akiaki ana i a rātou kia tū ki te atamira i te wā o te Manu Kōrero, i te wā o te Pei Te Hurinui ērā mea, ana, me te mōhio tonu ehara i te mea māmā tērā tū. Me āta mahi i waenga i ā rātou hoa, engari ahakoa kei te aro atu ki te Manu Kōrero, te Pei Te Hurinui ērā tūnga o te rangatahi, ehara tērā i te tino whāinga. He wāhanga nui anō tēra, engari, ko te mea nui nei kia tangata ai o tātou rangatahi. Ehara i te mea kei te aro atu ki te kura, ka haramai rā ki te marae pēnei i tēnei, Mururaupatu, ana, kia mōhio rātou, ana koinei ngā marae, anei ngā kōrero o tēnei takiwā, kia mōhio ko tēnei reo Māori, he reo e tika ana kia whakamahia i waho i te kura, ki waenga i o rātou hoa, ki runga i ngā marae. Hei tōna mutunga, kei te aro atu ki te wā pakeke noa ēnei rangatahi kua tū kē rātou i runga i ngā marae, kua mōhio kē ki ngā momo whakataukī, ngā momo karakia e tika ana kia takina i a rātou e tū ana.

(Ko tētahi o ngā ākongā)

Hei whakamātau mai, hei whakamātau ake i te hunga māuriuri, whai ake e hunga tārangā, kia eke, kia eke ki te taumata e, o te tangata. Tūturu whakamaua kia tīna! Tīna! Hui e! Tāiki e!

Ki au nei, kei te whakangungu tēnei kaupapa i ngā rangatira, i ngā kaihautū o te iwi a tōna wā. I te mea mōhio tonu ko ngā kaihautū o te iwi me mōhio ki te ao Māori. Ehara i te mea, me whai tohu, koirā me whai tūranga mahi nui te moni nei, koirā te aronga o te iwi. I te nuinga o ngā wā ka aro atu te iwi ki te pakari o te ngākau o te tangata ki roto i te ao Māori. Nō reira, mā te wānanga tēnei e whāngai. Mā tēnei wānanga e tuku ērā korero, te karakia, o te waiata, o te whakataukī. Whakawhanaunga i te rohe nei, i ngā hapū, i ngā karangatanga o te rohe nei, kia mārāma ai rātou ki ēra tū hononga, ana, ko te kura taiohi ka aro atu ki te kura i te mea he māmā te hui tahi atu o te hunga taiohi i reira. Engari, a tōna wā ko te hiahia kia puta ēnei taonga i waho i te kura, i waho i Pei Te Hurinui, Manu Kōrero me taku mōhio, koirā kē, te take i tū mai ai ēra whakataetae. Ehara i te whakataetae ā-kura, engari he whakapakari i te ngākau o te taiohi ki runga i te atamira o ngā mātua, o ngā tūpuna, pēnei, i runga i te marae nei.

Te Amoroa Clifton - Kaiako Waitara High School

Ko tēnei, ina ka haere mai rātou ki runga marae nei ko tēnei te wāhi Māori, ko tēnei te wāhi o ngā mātua tūpuna. Nō reira, ka tika me hoki mai rātou ki te marae ki te akoako i ēnei momo kōrero pēnei, pērā i te karakia, te waiata. Ka kite rātou i ētehi āhuatanga o runga i te marae ka whāwhā rātou, ka rongorongo rātou, ā, ka mārāma rātou.

Rangiroa Rongonui - Kaiako Opunake High School

Ko ngā painga mō ngā tauira nei, ā, ko te reo te tuatahi. Ki te ako ki runga marae pai noa tēra ki te haramai ki te marae noho tahi ai me ā rātou hoa, ngā tauira e ōrite ana ā rātou tau, e rite ana te pakeke tētehi ki tētehi atu. Ki te kōrero ki tētehi atu, ki te noho tahi i raro i tēra āhuatanga ko te rumaki me kī.

Taare Ruakere - Kaiako, Francis Douglas Memorial College

He tino, he nui te hua kua puta mai kua kite au i a rātou e hīkaka ana ki te reo, e kai ngākau ana ki te reo kua hoki mai, nō te mea, kua kore au e tae mai ki ēnei engari kua tuku ngā tamariki, ngā tama ka haramai. Kia hoki mai rātou ki te kura, ā, kua kite kua tino hiki tō rātou wairua kua kai ngākau ki te reo, ki ngā kai kua whāngai ki a rātou i roto i ēnei wānanga nō reira, he tino hua kua kite.

Ruakere Hond - Pouako o Te Kura Taiohi

He mea nui te aro atu ki te reo Māori, ki te tikanga Māori, ki te ao Māori i runga i te mea ko te ao Māori tonu. Kei pēnei mai ko te akoranga o te reo he kaupapa whai mahi anahe ēnei. Ahakoa mārāma tonu ana, koirā tētahi wāhanga nui i a te kura. Whakangungu i te rangatahi kia whai tohu, kia whai mahi, kia whai oranga i ngā rā kei mua i te aroaro. Engari, he mea nui anō kia kore ai e mahue ki muri te wāhanga atu o te tū Māori nei i roto i te ao Māori. Ko te kaupapa o ngā momo wānanga nei ki roto i te marautanga ki taku mōhio kei te whakakikokiko i ngā akoranga o te kura. Kei te whakatīnana i ngā wāhi e tika ana, hāunga atu anō ko te Manu Kōrero me ērā kaupapa te karanga, me te waiata, te karakia. Engari ki te kore e mōhio pēhea te whakamahi ki runga i ngā marae, ki au nei e kore e roa ka waimeha i roto i ngā tau, nā te mea, kāore ēnei taonga i te whakamahia e te rangatahi. Ka kitea i ngā uhunga, ka kitea i ngā hui ā-whānau, i ngā hui ā-iwi ēnei taonga e whakamahi ana. Nō reira ki au nei kei te whakarau i te ao Māori i roto i a rātou.